

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

DANIEL DEFOE

Robinson Crusoe

Traducere de Petru Comarnescu



EDITURA TEDIT FZH
București

refăcându-și viața și rămânând mai departe pe insulă – toate acestea, împreună cu o seamă de întâmplări uimitoare din noile mele aventuri, petrecute vreme de zece ani, le voi povesti altă dată.

CUPRINS

CAPITOLUL I: Nașterea și obârșia mea. La nouă sprezece ani am fugit de acasă împreună cu un coleg. Plecarea pe mare și naufragiul. Salvarea echipajului și debarcarea lângă Yarmouth	5
CAPITOLUL II: Plăcuta călătorie în Guinea. În robie la piraii din Sale. Fuga împreună cu un băiat maur	20
CAPITOLUL III: Călătoria spre sud. Zărim niște sălbatici. Împușcarea unui leopard. Sosirea în Brazilia, unde am devenit plantator. Călătoria spre Guinea. Corabia naufragiază în dreptul unei insule pustii. Tot echipajul piere. Sunt singurul supraviețuitor	33
CAPITOLUL IV: Înotul până la corabia naufragiată pentru a-i lua proviziile. Gânduri asupra situației mele. Corabia se scufundă	54
CAPITOLUL V: Încep să-mi scriu însemnările zilnice sau „Jurnalul“. Diferite planuri pentru a-mi făuri unelte. Încep construirea unei case. Descopăr cereale. Cutremur și furtună	78
CAPITOLUL VI: Epava corăbiei adusă mai aproape de coastă. Noi cantități de provizii. O broască țestoasă. Bolnav de friguri. Visul cel înfricoșător și serioasa-mi chibzuință. <i>Sfânta Scriptură</i> găsită în lada unui marinar	93
CAPITOLUL VII: Cercetarea insulei. Descopăr tutun, struguri, lămâi și trestie de zahăr, toate sălbatice, dar nici urmă de om. Pisica se întoarce cu pui. Mă închid în casă în sezonul ploios	102

CAPITOLUL VIII: Cea de-a doua cercetare a insulei. Papagalul pe care l-am învățat să vorbească. Descoperirea unei părți noi a insulei. Broaște testoase și păsări marine. Prinderea și domesticirea unui ied 112

CAPITOLUL IX: Reușita în olărit. Mijlocul de a arde vasele de lut. Construirea unei bărci pe care nu am putut-o împinge în apă. Cerneala și pesmeții se termină. Îmbrăcămin-tea se uzează. Alte veșminte, din piei de animale 123

CAPITOLUL X: Împing barca pe apă și sunt purtat către larg. Mă întorc cu greu la țarm. Somnul din care sunt trezit de o voce tainică 138

CAPITOLUL XI: Descrierea locuinței mele și a împrejurimilor. O alarmă îngrozitoare. Urme de pași pe țarm. Tot felul de presupuneri 151

CAPITOLUL XII: O barcă pe mare. Resturile unui ospăț de canibali. Spaimă. Cuprins de scârbă, mă înarmează mai tare. Peșteră bună pentru un nou depozit 164

CAPITOLUL XIII: Cel de-al douăzeci și treilea an al șederii mele în insulă. Întâlnirea cu canibalii, strânși în jurul unui foc la un praznic. Sunt hotărât să-i nimicesc pe cei care vor mai veni. O corabie eșuată lângă insulă. Expediție până la epavă. Noi provizii 179

CAPITOLUL XIV: Un vis neobișnuit. Cinci bărci cu sălbatici la țarm. Alți doi sălbatici aduși spre a fi devorați. Salvez pe unul. Îl numesc Vineri și îl fac servitorul meu 194

CAPITOLUL X: Educarea lui Vineri. Pușca mea, ființă vie și idol pentru Vineri. Începe să vorbească englește. Un dialog cu el. Descrierea câtorva oameni albi care trăiesc în țara lui 212

CAPITOLUL XVI: Hotărârea de a merge pe continent. Vineri și cu mine construim o barcă. Sălbaticii sosesc pe mal. Salvăm viața unui spaniol. Descoperim un biet indian legat în canoe, care se dovedește a fi tatăl lui Vineri 226

CAPITOLUL XVII: Știri despre spaniolii care trăiesc printre sălbatici. Spaniolul și tatăl lui Vineri pleacă spre continent. O corabie englezească în apropierea insulei. O barcă aduce trei prizonieri. Mă arăt prizonierilor. Prinderea răzvrătiților 245

CAPITOLUL XVIII: Corabia semnalizează pentru cei plecați cu barca. Nici un răspuns. Marinarii vin în ajutorul celor plecați. Prinderea noilor veniți și capturarea corăbiei 263

CAPITOLUL XIX: Părăsirea insulei și sosirea în Anglia. În Yorkshire am aflat că mi-au murit mulți din familie. Drumul la Lisabona pentru proprietățile din Brazilia. Întâlnirea cu un vechi prieten. Ne înapoiem în Anglia pe uscat. Lupii ne ies în cale 283

CAPITOLUL XX: Lupta dintre Vineri și un urs. Ne războim cu lupii. Sosirea cu bine în Anglia, unde mă stătornicesc și mă însor 301

Colecția PICCOLINO

Robinson Crusoe

de Daniel Defoe
Editura TEDIT FZH
București 2018

© Toate drepturile pentru această ediție
sunt rezervate Editurii TEDIT FZH.


Orice reproducere parțială
sau totală este interzisă.

Editor: Fănică Alecu-Cocineanu
Coperta: Valentin Tănase
Corector: Sorin Bucșa
Tehnoredactor: Ionuț Tolontan

ISBN 973-97995-0-7

CAPITOLUL I

*Nașterea și obârșia mea. La nouăsprezece
ani am fugit de acasă împreună cu un coleg.
Plecarea pe mare și naufragiul. Salvarea
echipajului și debarcarea lângă Yarmouth*

-am născut în 1632, în orașul York, dintr-o familie foarte bună. Tatăl meu nu-și avea obârșia în acest oraș, ci se născuse la Bremen, și se stabilise mai târziu la Hull, unde ajunsese, datorită negoțului, în stăpânirea unei frumoase proprietăți. Părăsind negoțul, s-a mutat la York, unde s-a însurat cu mama. Familia mamei, Robinson, era foarte cunoscută în acea regiune. De aceea mă și numesc Robinson Kreutznaer, nume care apoi a ajuns, prin obișnuita prefacere a cuvintelor străine în Anglia, Crusoe, așa cum ne zicem și ne scriem noi înșine numele și așa cum m-au chemat totdeauna cunoscuții.

Am avut doi frați, mai mari. Cel dintâi a fost locotenent-colonel într-un regiment englez de infanterie din Flandra, comandat mai înainte de faimosul colonel Lockhart, și a fost ucis în bătălia de lângă Dunkerque, purtată împotriva spaniolilor. N-am știut niciodată ce-a ajuns cel de-al doilea frate, după cum nici părinții mei n-au știut mai târziu ce s-a întâmplat cu mine.



Fiind al treilea fiu și nepregătit pentru vreo meserie, mi s-a umplut capul de timpuriu cu tot felul de gânduri năstrușnice. Tata, om mai în vârstă, mi-a dat o creștere aleasă. Am învățat acasă și apoi la școala din oraș, tata voind să mă facă om al legii. Eu însă nu mă gândeam la nimic altceva decât să plec pe mare, și această aprigă dorință mă făcea să înfrunt toate povețele tatei, ba chiar și poruncile lui, precum și îndrumările și rugămintele mamei și ale prietenilor mei. O ursită rea părea să mă mâne în această năzuință a firii mele, îndreptându-mă către acea viață năpăstuită de care trebuia să am parte mai târziu.

Tatăl meu, om înțelept, cu scaun la cap și greutate la vorbă, mă sfătuia totdeauna împotriva acestor înclinări pe care le presimțea la mine. Într-o dimineață, mă chemă la dânsul în cameră, unde era ținut din pricina gutei, și îmi vorbi cu multă dragoste și înțelepciune. Mă întrebă ce alte motive, în afară de acest dor de ducă mă îmboldeau să-mi părăsesc casa părintească și țara, unde puteam avea atâtea legături de prietenie, precum și perspectiva de a ajunge la o frumoasă situație materială muncind, dar ducând în același timp o viață plăcută și tihnită. Îmi arată că numai oamenii fără nici o nădejde și care nu mai au de ales, sau aceia care năzuiesc după bogății nemăsurate pornesc hăt-departe printre străini, în căutare de aventuri pentru a se sălta prin grele încercări și a-și căpăta faimă folosind căi neobișnuite. Toate acestea însă nu se potriveau cu împrejurările în care mă aflam, căci starea socială ce-mi fusese hărăzită prin naștere era mijlocie, sau mai bine zis una superioară vieții de rând. Prin îndelungata sa experiență – îmi spunea tata – el a ajuns a se convinge că tocmai această stare este

cea mai potrivită pentru fericirea omului, întrucât ea nici nu-l lasă pradă suferințelor, grijilor și greutăților pe care le întâmpină cei din păturile muncitoare, nici nu e mereu împovărată de orgoliul, stricăciunea, ambiția și invidia ce domnesc în păturile de sus ale omenirii.

Tata m-a îndemnat să iau aminte la cele ce-mi spunea și să-mi dau seama că toate neajunsurile vieții sunt împărțite între lumea de sus și lumea de jos, pe când cei din starea mijlocie au parte de cele mai puține nenorociri. Aceștia nu sunt supuși la atâtea neplăceri și suferințe trupești și sufletești ca ceilalți, care, fie printr-o viață stricată de lux și desfrâu, fie, dimpotrivă, prin muncă grea și lipsuri, își descumpănesc viața, drept firească urmare a felului lor de trai. Păturii mijlocii i-au fost sortite virtuțile și bucuriile de tot felul. Pacea și belșugul îi sunt prietene, iar cumpătarea, liniștea, sănătatea și toate plăcerile viețuirii între oameni îi țin mereu tovărășie. Apucând această cale, oamenii trec tăcuți și liniștiți prin viață și tot astfel o părăsesc. Ei nu sunt împovărați peste măsură de munca brațelor sau a capului, nefiind vânduți unei vieți de robie pentru a-și câștiga pâinea zilnică, și nici nu sunt hărțuiți de tot felul de întâmplări uluitoare, ce răpesc sufletului liniștea, iar trupului odihna. Și fiindcă nu sunt roși de patima invidiei și nici de dorul ambițiilor nemăsurate, ei trec liniștit și ușor prin viață, gustându-i dulceața fără de amărăciune, simțindu-se fericiți și învățând din experiența fiecărei zile să prețuiască această viață fericită.

M-a rugat apoi cu toată stăruința și dragostea să nu-mi bat joc de tinerețea mea și să nu mă arunc cu tot dinadinsul în cine știe ce nenorocire, de care eram scutit datorită vieții

ce o aveam acasă și stării sociale în care mă născusem. Mi-a dat a înțelege că nu sunt nevoit să-mi câștig pâinea și că este gata să mă ajute cu bani și să facă ce-i va sta în putință ca să-mi găsească un rost în viață după cum mă povățuia el, iar dacă nu voi fi fericit sau nu mă voi simți bine în lumea aceasta a mea, vina o voi purta numai eu însumi sau ursita mea; el se socotea dezlegat de orice răspundere prin aceste sfaturi bune și prin faptul de a mă fi prevenit împotriva unui pas greșit, care ar fi spre paguba mea. În cazul că mă hotăram să rămân acasă, el era gata să-mi dea tot sprijinul. Dimpotrivă, dacă nu-l ascultam, el nu mai putea fi vinovat de nici una din nenorocirile care m-ar fi lovit. În sfârșit, mi-a dat drept pildă pe fratele meu mai mare, care se înrolase în armată împotriva sfaturilor sale stăruitoare și fusese ucis în Flandra. Mi-a mărturisit că nu va înceta o clipă să se roage pentru mine, în caz că voi face acel pas greșit. Nu voi avea însă parte de binecuvântarea lui Dumnezeu și cine știe dacă nu va veni o vreme când îmi voi aminti de cele spuse de dânsul în ziua aceea, dar atunci nu va mai fi nimeni lângă mine care să mă poată ajuta sau mângâia.

Am văzut că-l podidiseră lacrimile în această ultimă parte a convorbirii noastre, mai ales atunci când mi-a vorbit de fratele meu. În clipele acelea, tata nu-și putea închipui cât de profetice îi sunt ultimele cuvinte. După ce mi-a spus că poate nu voi mai avea prilejul să mă pocăiesc și nici pe cineva care să mă mângâie, s-a oprit, copleșit de emoție, și mi-a zis că este prea mișcat ca să mai poată adăuga ceva.

Cine n-ar fi fost oare impresionat de asemenea cuvinte? De aceea m-am hotărât să nu mă mai gândesc la plecare și să mă statornicesc acasă, după cum mă povățuise tata. Dar,

vai! peste câteva zile am uitat tot ceea ce-mi propusesem. Și pentru a ocoli o altă discuție cu tata, m-am hotărât să fug de acasă – și aceasta peste câteva săptămâni.

Nu am făcut-o totuși prea în grabă, așa cum îmi era imboldul, ci, prinzând-o o dată pe mama în toane mai bune, i-am destăinuit că doru-mi de a vedea lumea este atât de aprig, încât nu mai sunt în stare să mă apuc de nici o treabă cu destulă hotărâre, ca să o duc până la capăt, că tata ar face mai bine să-mi dea consimțământul său decât să fiu nevoit a pleca fără voia lui, că am împlinit optsprezece ani și că e prea târziu ca să mai intru ucenic la vreun negustor sau practicant la un notar, și să fie sigură că și dacă aș încerca, tot n-aș duce lucrurile la bun sfârșit, ba aș fugi cu siguranță de la stăpân, ca să plec pe mare. Dacă ea însă l-ar convinge pe tata să-mi îngăduie a face o singură călătorie și aș constata că o asemenea călătorie nu este pe placul meu, atunci n-aș mai pleca niciodată și aș făgădui, în acest caz, să-mi câștig prin toată sânguința timpul pierdut.

Mama s-a mâniat grozav și mi-a răspuns că-i de prisos să mai încerce a-i vorbi tatei. El cunoștea prea bine adevăratul meu interes ca să se mai învoiască la plecarea mea. Se miră cum de-am cutezat să mai vorbesc astfel după ce ascultasem cuvintele tatălui meu, care îmi arătase atâta dragoste și bunătate. Dacă, însă, țin cu tot dinadinsul să mă nenorocesc, ea nu mai vede nici o scăpare pentru mine, ci îmi arată limpede că nu voi avea niciodată consimțământul lor și că nu vrea să poarte răspunderea nenorocirii mele. Nu voi putea pretinde niciodată – zicea ea – că am avut învoirea mamei mele, când tatăl meu se arătase împotriva.

Cu toate că refuza să intervină pe lângă tata, am aflat mai târziu că mama i-a pomenit totuși despre convorbirea noastră și că el, foarte necăjit, i-a răspuns oftând:

– Băiatul nostru ar putea fi atât de fericit acasă! Dacă pleacă, va fi cel mai năpăstuit om care s-a născut vreodată. Eu nu pot consimți la una ca asta.

Abia peste un an de la aceste întâmplări am fugit. Între timp, refuzasem toate ademenirile și propunerile, discutând adesea înfocat cu tata și mama, care se împotribeau planurilor mele. Într-o zi m-am dus din întâmplare la Hull, și aceasta fără nici un gând rău. Acolo m-am întâlnit cu un coleg de școală, care tocmai pleca la Londra pe corabia tatălui său. M-a îmbiat să plec cu el, în mod gratuit. Fără să mai întreb pe cineva sau să-mi vestesc părinții, cerându-le voie și binecuvântarea, m-am urcat pe corabie, într-un ceas rău, la 1 septembrie 1651. Cred că niciodată nenorocirile n-au început mai devreme și nu s-au terminat mai târziu ca în viața-mi de tânăr aventurier la care pornisem.

Nici nu apucase bine corabia să iasă din golful Humber, că s-a și iscat un vânt puternic, iar marea a început să spumege. Cum nu mai călătorisem până atunci pe mare, mă simțeam bolnav și la trup, și la suflet, precum și neșpus de înspăimântat. Mă gândeam la greșeala pe care o săvârșisem și cum mă ajunsese pedeapsa Domnului pentru că îmi părăsisem casa părintească și nesocotisem datoria de fiu. Conștiința mea – poate pe atunci mai puțin nesimțitoare decât a ajuns mai apoi – mă muștra pentru că nu plecasem urechea la sfaturile părintești și îmi călcasem datoria față de Dumnezeu și de tatăl meu.

În tot acest timp, furtuna se întetea, și valurile săltau, deși nu atât de sus cât mi-a fost dat să văd de multe ori mai târziu; și nu erau nici chiar atât de furioase ca acelea pe care le-am văzut peste câteva zile. Oricum, a fost de ajuns ca ele să mă tulbure pe mine, marinar începător, care nu văzusem niciodată așa ceva. Mă așteptam ca fiecare val să ne înghită și, la fiecare cădere a corăbiei în golul valului, eram sigur că ea nu se va mai ridica.

Multe jurăminte am mai făcut în acea stare de deznădejde, făgăduind că dacă bunul Dumnezeu mă va scăpa de data aceasta și voi ajunge să mă văd iarăși pe uscat, mă voi duce de-a dreptul acasă și nu voi mai pune piciorul pe vreo corabie toată viața; că voi asculta de povețele tatei și niciodată nu mă voi mai arunca în astfel de suferințe. Abia atunci am priceput eu rostul cuvintelor părintești despre tihnită viață a păturii mijlocii. Într-adevăr, tata dusese o astfel de viață, la adăpost de furtunile mării și de nepăsarea pământului. Eram hotărât să mă înapoiez acasă ca un fiu pocăit.

Aceste gânduri înțelepte au durat atât cât a băntuit furtuna și chiar puțin după aceea. Dar a doua zi vântul s-a domolit, marea s-a liniștit, și eu am început să mă obișnuiesc cu viața cea nouă. Toată ziua însă am rămas pe gânduri, mai ales că mai simțeam încă răul de mare. Spre seară s-a înseninat, și vântul s-a potolit cu totul, iar asfințitul era fermecător. Soarele apunea în limpezimi, și tot astfel a răsărit în dimineața următoare. Fiindcă vântul era slab, marea liniștită înfățișa în bătaia soarelui o priveliște ce mi se părea încântătoare.

Dormisem bine noaptea, nu mai sufeream de rău de mare și eram vesel. Priveam uimit întinderea apei – acum

liniștită, dar care fusese atât de răscolită cu o zi înainte. Bunele mele hotărâri începeau iarăși să se clatine. Tocmai atunci se apropie de mine prietenul meu din copilărie, care, de fapt, mă ispitisese la rău. Bătându-mă pe umăr, mă întrebă:

– Cum te simți după toate astea, Bob? Pun rămășag că te-ai speriat noaptea trecută, când a bătut oleacă de vânt, nu-i așa?

– Oleacă de vânt, astfel numești tu furtuna aceea îngrozitoare? I-am întrebat nedumerit.

– Ce furtună, prostuțule? N-a fost nimic. Dacă ai corabie bună, nu-ți pasă de puțintel vânt. Ești încă marinar de apă dulce, Bob. Hai mai bine să luăm un punch și să uităm de necazuri. Ia te uită ce frumos e acum!

Ca să scurtez această tristă parte din povestea vieții mele, voi spune numai că am tras atunci un chef marinăresc și mi-am înecat în băutura toate hotărârile luate în timpul furtunii. Frământarea mea sufletească s-a liniștit la fel de repede ca marea după furtună. Și uitând frica de a pieri în valuri, mi s-au trezit vechile dorințe, așa că am dat cu totul uitării hotărârile luate.

Am mai avut îndoieli și remușcări între timp. M-am dezbărat cu toate acestea de ele ca de un vis urât. M-am dedat băuturii, iar în tovărășia celorlalți mi-am găsit uitarea. De altfel, în cinci sau șase zile am devenit cu desăvârșire stăpân pe mine însumi, nemaivoind să mă las tulburat de nimic.

Soarta îmi pregătea însă o nouă încercare, care avea să fie atât de covârșitoare, încât până și cel mai înrăit om ar fi putut să-și dea seama de primejdie și să vadă încotro e calea mântuirii.

După șase zile de navigație, am ajuns în rada Yarmouthului. Vântul fiindu-ne potrivit și marea liniștită, înaintasem foarte puțin de la trecerea furtunii. Am aruncat ancora, și, neavând vânt prielnic, am rămas acolo șapte-opt zile. Între timp au sosit dinspre Newcastle o mulțime de corăbii, care așteptau și ele vânt bun ca să poată intra în port.

Totuși, n-am fi stat atâta vreme aici la ancoră dacă n-ar fi trebuit să intrăm în portul care era în susul fluviului, dar vântul era prea puternic, iar după patru sau cinci zile s-a întetit și mai mult. Noi însă, știind că rada este socotită tot așa de sigură ca și un port, că ancorajul este bun și ancorele noastre solide, nu duceam nici o grijă, ba huzuream tot timpul, după obiceiul marinarilor. Dar în dimineața zilei a opta, întărindu-se vântul, tot echipajul a fost pus la lucru, ca să coboare pânzele de pe arborii gabierii și să pregătească totul pe bord, pentru ca vasul nostru să poată sta la ancoră în cele mai bune condiții.

Către amiază, valurile crescuseră mult, trecând în mai multe rânduri peste prova corăbiei, și de vreo două ori ni s-a părut că ancora s-a smuls. Atunci, comandantul a poruncit să se arunce și ancora a doua, așa că stăteam pe două ancore și cu cablurile filate până la capăt. Furtuna era acum în toi. Teama și îngrijorarea se citeau și pe fețele marinarilor. Căpitanul supraveghea executarea poruncilor, și în timp ce trecea pe lângă mine îl auzeam mormăind printre dinți:

– Doamne, îndură-te de noi, suntem pierduți, ne vom duce cu toții la fund! și alte vorbe asemănătoare.

Eu zăceam în cabină, zăpăcit și într-o stare de nedescris. Nu puteam să mai revin la starea primei încercări, peste